

I Disgens databas är det absolut vanligast förekommande att du som användare huvudsakligen har personer som är kopplade till varandra genom någon av relationerna förälder/barn eller partner.

För relationen krävs att det finns en notis om gifte (om personerna inte var

gifta kan notisen döpas om). Du kan även ha personer som är obesläktade till andra i ditt material och som inte heller har några relationer kopplade till sig. Dessa återfinns du genom funktionen Verktyg – Statistik – Orelaterade personer, men vi återkommer till dem senare.

Flytta, koppla eller koppla loss personer i din databas

(del 1 av 2)

AV EVA DAHLBERG OCH ANDERS LARSSON

Flytta och koppla är den metod som används för att skapa en relation, dvs. länka samman personer som redan är inmatade i Disgen i en relation med varandra. Koppla loss är den metod som används för att bryta länken mellan två personer. Metoderna kommer att beskrivas i två artiklar. Som vanligt gäller rådet att du bör göra en säkerhetskopiera först.

Släktforskning leder som regel till att man har ett stort antal personer som man lägger in i sitt program, även om man börjar med enbart sina anor. Det är ganska vanligt att en släktforskare förr eller senare stöter på samma person igen i sin forskning. Detta är ofta en s.k. anförlust (se faktarutan) vilket innebär att samma person är din ana på flera linjer (se bild 1–3).

En anförlust kan även förekomma i olika generationer från centumpersonen, då kallas det anförlustning (bild 4). Som en parentes kan sägas att man ibland hör släktforskare använda ordet anförlust när de har

en okänd ana i form av en okänd fader till ett barn, men det är inte den rätta innebörden av ordet.

I andra fall kan olika personer som du har i ditt släkträd gifta sig med and-

ra personer i släktrådet, dvs. med en person som redan finns i Disgen. Detta stöter man på om man t.ex. kartlägger en socken eller by eller en släkt i stamtavleforskning (bild 5).

Oavsett varför en person dyker upp i ditt släkträd

mer än en gång, så ska du återanvända den person du hade inlagd sedan tidigare – inte lägga in en ny person, för då skapas en dubblett. En person finns bara i en uppsättning i verkligheten, då ska han eller hon bara finnas en gång i Disgen.

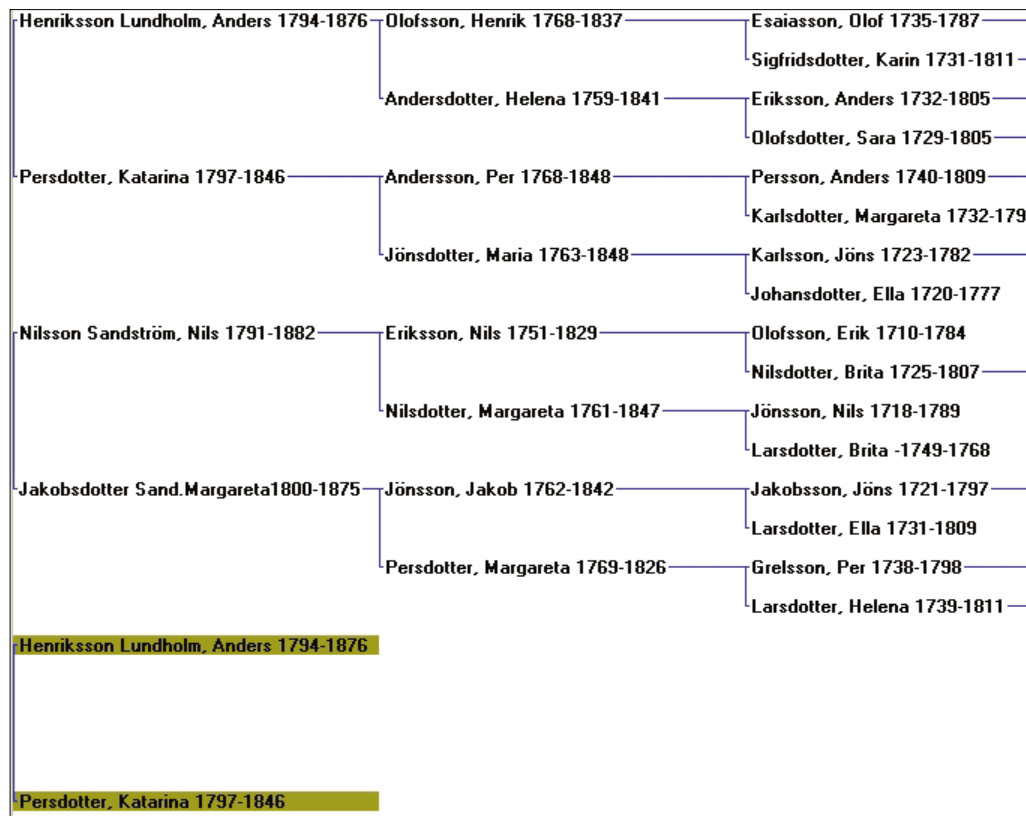


Bild 1. Anförlust – paret Anders Henriksson Lundholm och Katarina Persdr förekommer endast en gång vid valet "Hänvisa till anförlust" när man bygger antavlan. De är i stället färgmarkerade andra gången de förekommer i antavlan.

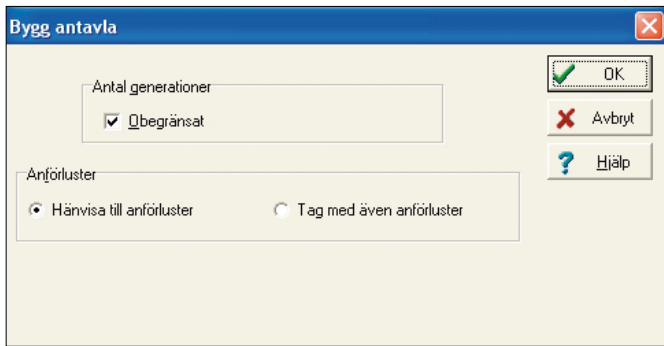


Bild 2

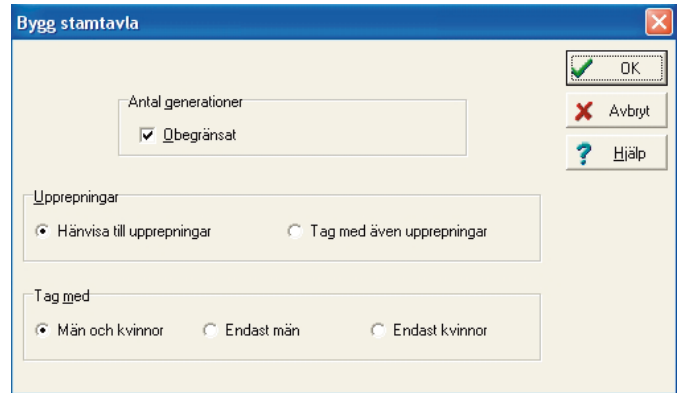
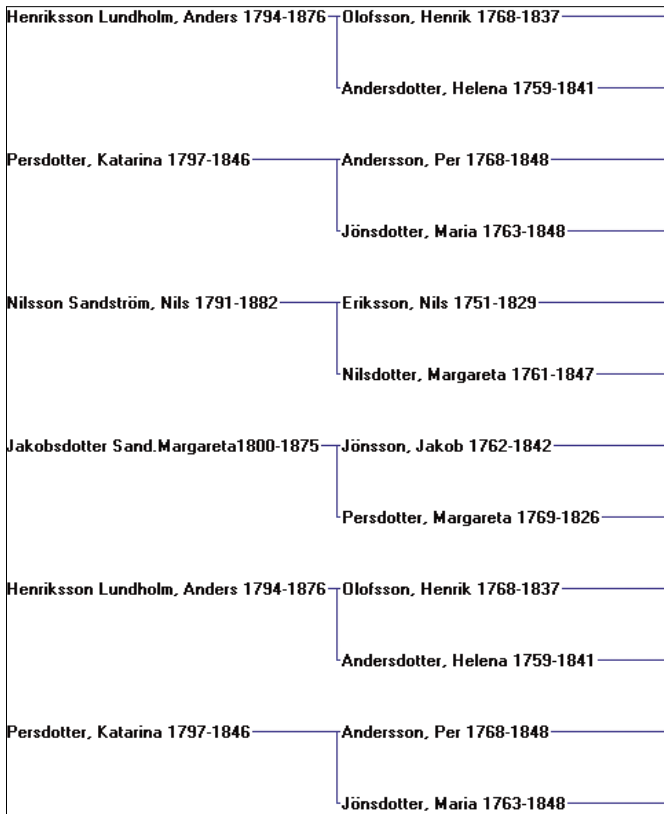
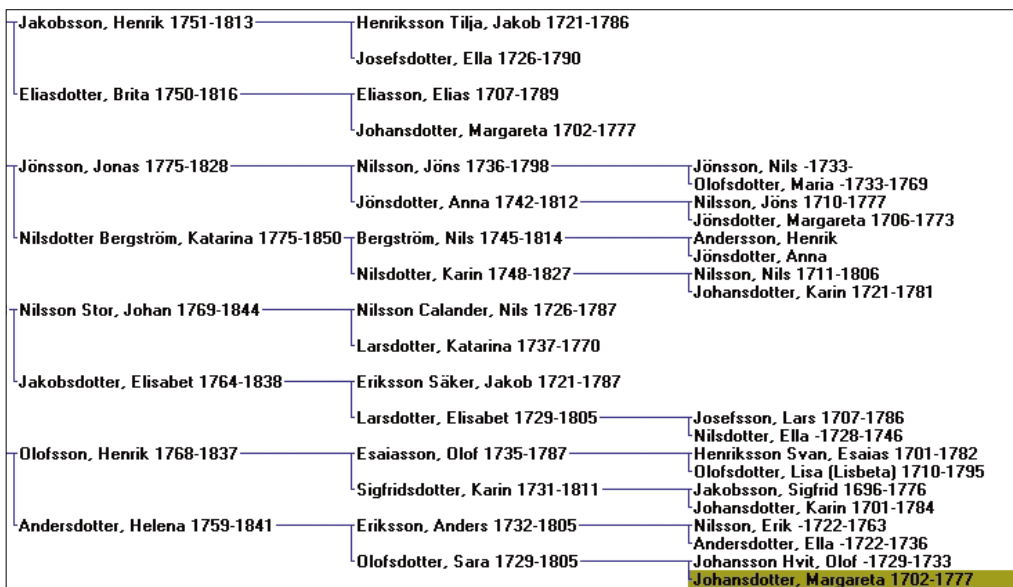


Bild 5. När man bygger en stamtavla markeras upprepningarna till följd av giften mellan ättlingarna genom valet att hänvisa till eller ta med upprepningar. Vid valet "hänvisa" så färgmarkeras de som upprepas flera gånger.



Om du råkat lägga in en person två eller flera gånger, det är inte helt ovanligt att det sker eftersom man kanske inte upptäcker att det redan finns en Anders Andersson med samma data, så är det inte så allvarligt

Bild 3. Anförlust – valet "Tag med även anförluster". Anders och Katarina och deras föräldrar finns med två gånger i antavlan – men inte i databasen, vilket man kan se om man låter muspekaren svepa över namnen så man ser databasnumren.



– det går alltid att korrigera. Den enda anledning vi ser till att medvetet lägga in en person två gånger i Disgen är för personer i modern tid med foster- eller adoptivbarn, om man vill göra en social eller juridisk koppling och inte bara en biologisk. Anledningen är att Disgen i dag inte klarar att flera föräldrapar kopplas till ett barn.

Börja koppla personer

Alla familjerelationer i Disgen byggs som sagt på en giftenotis. Det finns dock två valmöjligheter för att skapa en sådan notis/relation. I Disgens inbyggda hjälpfunktion finns utförliga beskrivningar i avsnitten Familjeöversikt – Nya släktingar och Familjeöversikt – Koppla. Nedanstående är ett försök till kortfattad förklaring av skillnaderna mellan de två typerna av val:

Bild 4. Anförskjutning – Margareta Johansdr 1702–1777 förekommer två gånger (gift två gånger, Brita Eliasd och Sara Olofsdr är halvsysstrar) men återfinns i olika generationer.

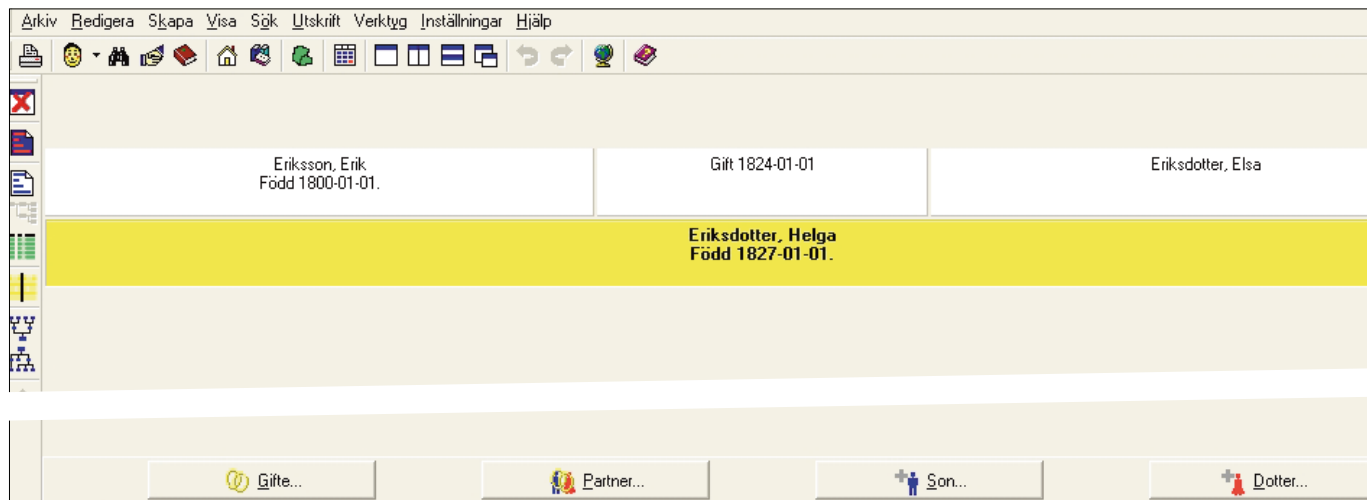


Bild 6



Bild 7

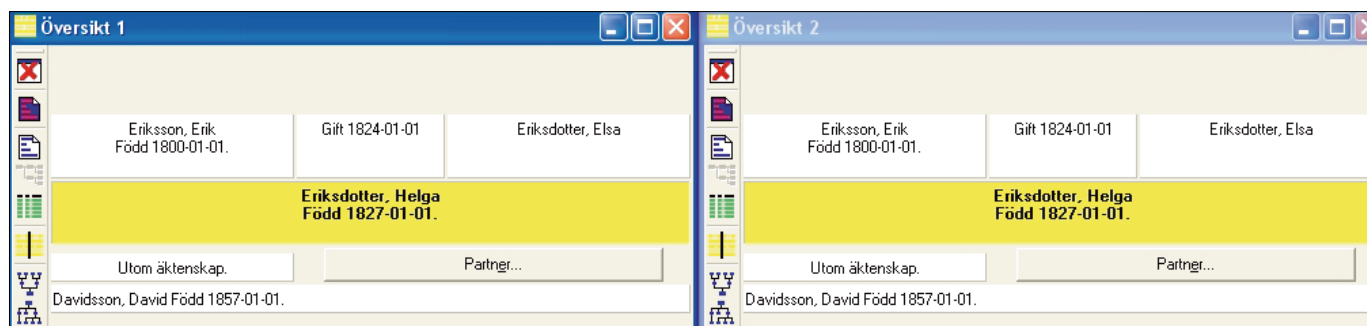


Bild 8

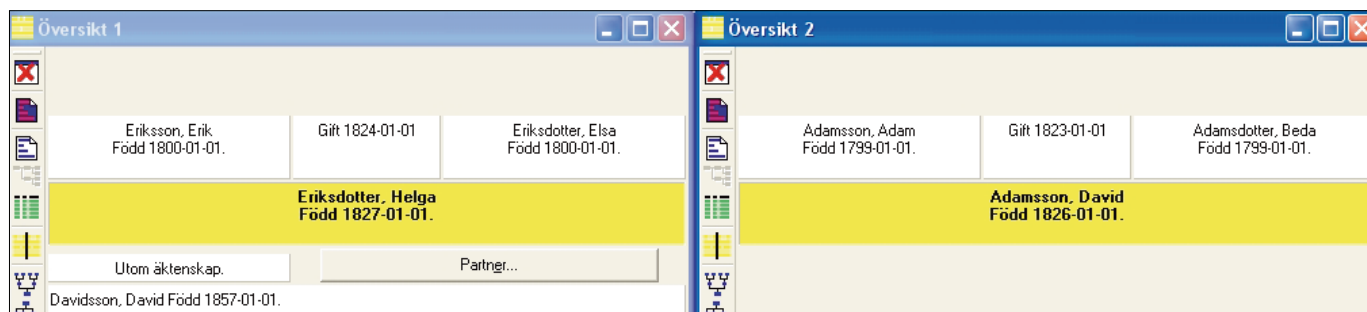


Bild 9

- **Gifte** används när partnern finns upplagd i Disgen sedan tidigare eller om partnern inte är känd alls (t.ex. vid okänd fader eller om namnet inte framgår ”föddes en dotter till Jöns Jönsson och hans hustru”).
- **Partner** används för att lägga upp en partner som inte tidigare finns upplagd i databasen och samtidigt lägga in uppgifterna om giftet eller vilken annan typ av benämning man vill sätta på förhållandet (trollovad, förlovad, sambo, utom äktenskap, etc.).

Eriksson, Erik Född 1800-01-01.	Gift 1824-01-01	Eriksdotter, Elsa Född 1800-01-01.
Eriksdotter, Helga Född 1827-01-01.		
Utom äktenskap.		Partner...
Davidsson, David Född 1857-01-01.	Koppla in partner → Adamsson, David Född 1826-01-01.	

Bild 10

Dessa uppgifter kan även ändras senare.

En giftenotis är därmed nödvändig för att kunna koppla barn till föräldrar, eller för att flytta personer från en relation till en annan. Man kan inte flytta en person och koppla ihop den med en annan person utan att en giftenotis finns som visar att det finns en relation.

Bild 6 visar utgångsläget för inmatning av ett tidigare inte inmatat barn eller en tidigare inte inmatad partner. För att mata in ett barn utan känd fader kan man använda knappen "Gifte" och därefter lägga in en son eller dotter. Detta finns dock kombinerat i knapparna "Son" och "Dotter" som gör båda momenten i ett svep, så att efter att barnet matats in kommer giftenotisen och den tomma partnerrutan fram. På bild 7 har barnet matats in och giftenotisen justerats till "utom äktenskap", vilket kanske är den vanligaste

anledningen till att mata in ett barn utan känd fader.

Tanken är nu att man ska kunna koppla eller mata in fadern när man lyckats lösa gåtan. Det är då rutan med "Partner" som ger möjligheten.

I just det här fallet visade det sig efter lite ytterligare efterforskning att fadern var David Adamsson som redan fanns inmatad i Disgen. Nu gäller det att koppla honom till modern och barnet. Använd funktionen Flytta/Koppla under menyn **Redigera** vilken också finns som den gula ikonen med svarta strecket i mitten. Fönstret delas nu upp i två likadana "halvor" (bild 8) och därefter ska i det ena fönstret David Adamsson placeras som aktiv centumperson (bild 9). Du gör det t.ex. genom att använda sök person som beskrevs i artikelseriens del 18. Nu är allt klart för att koppla in David som partner till Helga och far till David.

Ställ markören på rutan med David Adamsson, håll vänster musknapp nertryckt. Markören byts nu ut mot en hand. Med musknappen fortfarande nertryckt så drar du handen till det vänstra fönstret och när handen kommer till rutan "Partner" så kommer en röd ruta upp enligt bild 10. När knappen släpps så sker själva ihopkopplingen. Syns ingen röd ruta kanske du rör musen för snabbt och drar för fort. En annan anledning kan vara att du av misstag är på väg att försöka göra en rundkoppling, t.ex. att koppla en son som partner till sin mor och därmed som far till sig själv. Om programmet känner av att en direkt cirkulär relation är på väg att uppstå kommer handen visserligen upp, men du kan inte koppla personerna med hjälp av den röda rutan eftersom den aldrig dyker upp.

Kommer inte den röda rutan upp så är det också möjligt att en av föräldrarna har lagts upp med felaktigt kön, ett vanligt nybörjarfel. Det är ännu inte möjligt att koppla ihop två personer med samma kön. En person kan ha fått fel kön om du t.ex. har klickat fel på son/dotter när du matade in personen. Du ser i fliken Ändra personnotiser (Grundinmatningsfönstret) längst till vänster uppgiften

i rutan om kön. Det är för personer med en eller flera giftenotiser gråmarkerat, så att du inte kan ändra kön på en sådan person. Du kan endast ändra kön på personen om du kopplar loss giften (att koppla loss behandlas i nästa del).

Att koppla ett barn till en befintlig familj – ett fall med en anförlost

Om du då råkar på en anförlost, vad gör du? Jag (Eva) har ett exempel där jag har en familj med en far, mor och en son, Jöns Davidsson med hustru Margareta och sonen Nils Jönsson. Övriga barn i familjen har jag inte följt upp i första steget. Längre fram i forskningen har jag uppträckt att Karin Jönsdotter, som är min anmoder på en annan linje, visar sig vara dotter till samma föräldrar. Karin har jag i en familj tillsammans med man och barn. När jag nu ska mata in hennes föräldrar, så matar jag ju inte in Jöns och Margareta en gång till, utan jag återanvänder dem, jag kopplar Karin till de befintliga föräldrarna. Tillvägagångssättet är det samma som tidigare, öppna två fönster genom funktionen "Flytta/Koppla" under menyn **Redigera**. Sök upp Jöns Davidsson i det ena fönstret (se artikel 18), och ha Karin Jönsdotter kvar

Översikt 1	Översikt 2												
<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px;">Ear...</div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px;">Mgr...</div> </div> <div style="background-color: yellow; text-align: center; padding: 5px;">Davidsson, Jöns</div> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>Gift.</td> <td>Jakobsdotter, Margareta Död 1736.</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Jönsson, Nils Född 1718-12-24. Död 1789-11-17. ▶</td> </tr> </table>	Gift.	Jakobsdotter, Margareta Död 1736.	Jönsson, Nils Född 1718-12-24. Död 1789-11-17. ▶		<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px;">Ear...</div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px;">Mgr...</div> </div> <div style="background-color: yellow; text-align: center; padding: 5px;">Jönsdotter, Karin Född 1722 i Vänafjärden, Nederkalix (BD).</div> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>Gift 1744-04-08.</td> <td>Henriksson, Nils Född 1709. Död 1781-01-16.</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Nilsdotter, Anna Född 1747-09-18. Död 1799-12-27. ▶</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Nilsdotter, Karin Född 1750. Död 1810-04-06. ▶</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Nilsdotter, Helena (Ella) Född 1751-11-16. Död 1809-03-11. ▶</td> </tr> </table>	Gift 1744-04-08.	Henriksson, Nils Född 1709. Död 1781-01-16.	Nilsdotter, Anna Född 1747-09-18. Död 1799-12-27. ▶		Nilsdotter, Karin Född 1750. Död 1810-04-06. ▶		Nilsdotter, Helena (Ella) Född 1751-11-16. Död 1809-03-11. ▶	
Gift.	Jakobsdotter, Margareta Död 1736.												
Jönsson, Nils Född 1718-12-24. Död 1789-11-17. ▶													
Gift 1744-04-08.	Henriksson, Nils Född 1709. Död 1781-01-16.												
Nilsdotter, Anna Född 1747-09-18. Död 1799-12-27. ▶													
Nilsdotter, Karin Född 1750. Död 1810-04-06. ▶													
Nilsdotter, Helena (Ella) Född 1751-11-16. Död 1809-03-11. ▶													

Bild 11

i det andra (bild 11). Det spelar egentligen ingen roll vem av dem som är i översikt 1 respektive översikt 2. Dra över Karin. Om du råkar lägga henne på fel plats i syskonskaran (bild 12) så drar du henne bara på rätt plats på samma sätt, markera med vänster musknapp, dra till rätt position, släpp (bild 13). Hon kommer in i familjen som barn i den ena

översikten och finns med både föräldrar och man och barn i den andra översikten (bild 14) utan att nya personer har matats in.

Ångrar du dig?

Det finns möjlighet att ångra utförda kommandon i familjeöversikten genom att klicka på den knappen i verktygsfältet som har en pil riktad åt vänster. Från



Bild 12

tangentbordet hittar du kommandot ångra i menyn **Redigera**. Du kan dock endast tillämpa ångra-funktionen ett steg bakåt.

Kan man undvika att lägga in en dubblett?

Det finns en funktion för kontroll av dubblett vid inmatningen. Du måste då under menyn **Verktyg** funktionen **Sökindex** aktivera funktionen **Dubblettsök-**

ning (bild 15). Men funktionen är inte en perfekt lösning. Om du inte hittar en person som matchar den du vill mata in, så tappar du nämligen de inmatade uppgifterna i inmatningsfönstret och får börja om. Funktionen är dock bättre i 8.1d (och senare versioner) eftersom numera dubblett-sökningen även hittar de orelaterade personerna som tänkbara kandidater.



Bild 13

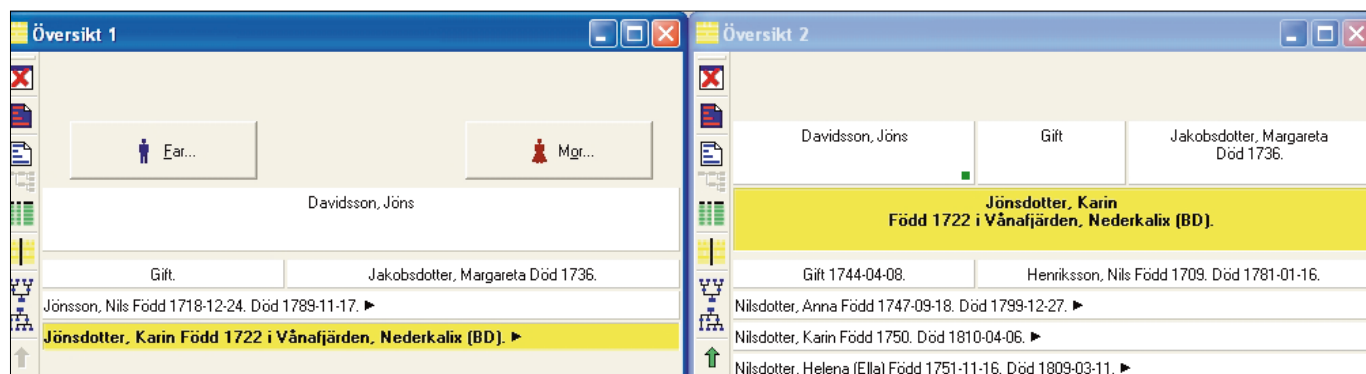


Bild 14

FAKTA

Ana: man eller kvinna som centrupersonen härstammar ifrån (dvs. inte vilken släkting som helst)

Anförlust: fader och moder har samma antal generationer till gemensam ana (definition enligt Ordbok för släktforskare av Kent Andersson och Henrik Anderö, femte upplagan, 2006)

Anförskjutning: fader och moder har olika antal generationer till gemensam ana (definition enligt Ordbok för släktforskare av Kent Andersson och Henrik Anderö, femte upplagan, 2006)

Det kan vara bra att veta att den term som kommer närmast anförlust på engelska är "pedigree collapse".

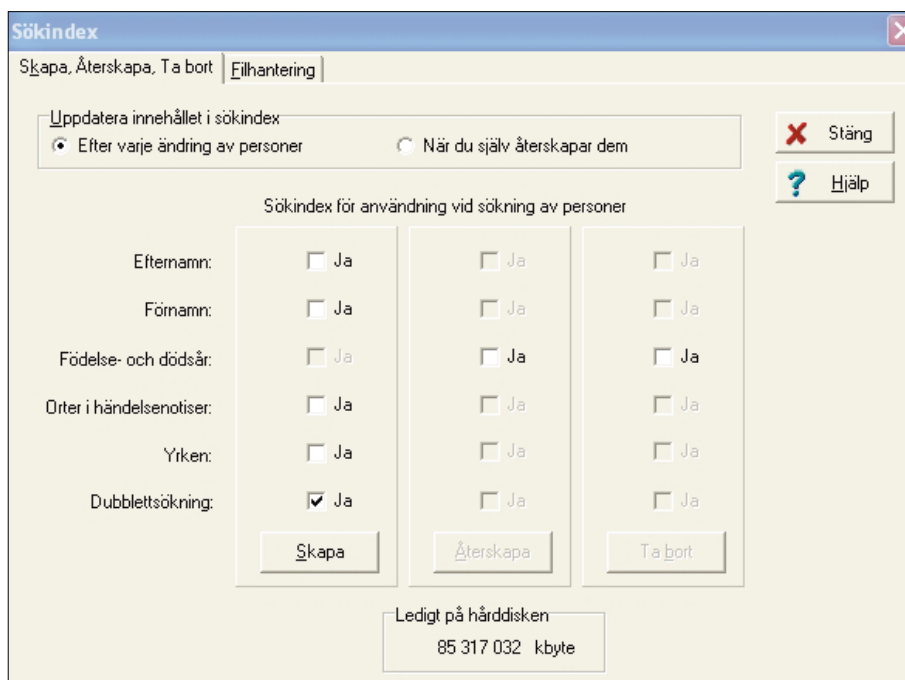


Bild 15